

Posudek oponenta na diplomovou práci:
GEORGE BERKELEY - Tělesná síla jako metafora
autor práce: Ondřej VRANÝ

Autor ve své práci navazuje na pokusy o takový výklad Berkeleyho filosofie, který by ukázal neoprávněnost její redukce na "tvrzení, že *esse* věcí je jejich *percipi* a z něj vyplývajícího fenomenalismu." (s. 2) Konkrétně se nechává inspirovat výkladem Colina M. Turbayna, jenž chce vidět Berkeleyho filosofii "celkověji", což spadá (bez dalšího zprostředkujícího výkladu) v jedno s tím, že jí rozumíme jako "analýze omylu - pokusu vykořenit předsudek, ne snaze objevit novou pravdu." (s. 2) S odkazem na *Pojednání* pak předvádí Berkeleyho identifikaci čtyř vrstev omylů a svůj úkol nachází především v analýze (dotknutí se problémů) 3. vrstvy (učení o abstraktních idejích a kategoriálních omylech) a 4. vrstvy (základ omylů 3. vrstvy spočívá v tom, jak používáme jazyk, a z toho vyplývají dvě největší chyby: myslíme si, že obecná jména jsou jmény řádnými a chápeme metafory doslovně). Nereduktivnost svého přístupu podporuje i tím, že kromě základních a filosofické veřejnosti nejznámějších děl se opře zejména o Berkeleyho spisek *O pohybu* a 7. dialog knihy *Alciphron* a pokusí se zároveň vykázat, že "s idejemi a myslícími substancemi, tedy kategoriemi zpravidla vázanými na *Esse est percipi* při analýze Berkeleyho myšlení nelze vystačit."(s.4)

Autorův výklad jako celek vykazuje vnitřní jednotu a metodologickou čistotu, která je ostatně dána i tím, že interpretační zdroje, z nichž čerpá (Turbayn, Brook, Flage), se pohybují na půdě smyslu, která byla samotným Berkeleym spolubudována. Témata "teoretických entit", "fungování metafor" a "významu" (tak, jak je autor pojednává) nejsou čímsi samozřejmým, neutrálním, prostým (ontologických) předpokladů, ale jistými postoji k filosofii (jako "zrušení metafyziky"). Zdá se, že na některých místech práce "interpretační rámec" zbytní do samostatnosti (např. kapitola Fungování metafor), a tam je stylizovanost (zamlčenými) předpoklady snad nejpatrnější. V seznamu literatury autor uvádí k tématu metafor i práce George Lakoffa a Marka Johnsona a Ireny Vaňkové (a kol.). Mohl by při obhajobě doložit, jakou měly relevanci pro jeho výkaz?

Na druhou stranu autor prokazuje vysokou erudici a smysl pro filosofický detail při práci s autentickými Berkeleyho texty. Výkazy argumentace ze spisku *O pohybu* (*De motu*) (např. strany 4 -7, 9 - 14), z *Alciphron VII.* (strany 26 - 30) či v rámci kapitoly Potřeba "třetího článku" v Berkeleyho systému (zejména strany 38 - 42) skutečně podávají přesvědčivé svědectví o tom, že "s idejemi a myslícími substancemi, tedy kategoriemi zpravidla vázanými na *Esse est percipi*

při analýze Berkeleyho myšlení nelze vystačit." Vykonal tak službu pro nereductivní interpretaci Berkeleyho filosofie, která může být inspirativní i pro ty, kdo nesdílejí filosofický postoj jím favorizovaných (a zřejmě i žitých) interpretačních zdrojů. Nezbyvá než autora požádat, aby svůj příspěvek ke zkoumání filosofie George Berkeleyho dovršil i tím, že spisky *O pohybu* a *Alciphron VII.* přeloží do českého jazyka a opublikuje. Oponent si rovněž dovoluje vyjádřit naději, že případný text překladu autor nechá projít jazykovou redakcí a podaří se mu tak zamezit výskytu množství chyb (zpravidla "překlepů"), které se objevují v předložené variantě diplomové práce.

Doporučuji diplomovou práci k obhajobě a navrhuji ocenit počtem bodů ve výši **35 (výborně)**.

v Praze, 12.6. 2007

PhDr. Tomáš Kunca